

konstruiralo, crtalo ali i dizajniralo, npr. u smislu modnog dizajna.⁸

Sve se učestalije raspravlja o složenoj kratici STEM. Što ona znači, objašnjeno je na stranicama ovog časopisa.⁹ Stoga sada samo ukratko. STEM je složena kratica za *science, technology, engineering i mathematics*. U Hrvatskoj se STEM najčešće prevodi trima *lažnim prijateljima* i prijevod glasi *znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika*. Ako znaš neki drugi jezik, npr. njemački, tada sve postaje prozirnije. Naime sadržajno istovrsna složena kratica na njemačkom glasi MINT (*Mathematik, Informatik, Naturwissenschaft und Technik*). SSH znači social sciences and

humanities – društveno-humanističke znanosti. I sada se dolazi do ključne rečenice. Svako područje djelovanja (npr. tehnika, medicina) u ulozu je društveno-humanističkih ciljeva koje određuje politika. Zato treba učiti STEM + SSH.

Jednu riječ koja nam se čini da je iz *sušjedstva* nastojimo izbjeći. To je zanatlija. I zbog toga proglašavamo zanatlije obrtnicima. I zanat izjednačavamo s obrtom. Tema zahtijeva opširan osvrt, ovdje je u najkraćem opsegu. Autor je izučio alatničarski zanat. Bio je najprije šegrt (zbog Šegrta Hlapića nije sporno). Postao je nominalno kalfa, a mogao je postati i majstorom. No to nije bio prirodni put za autora. Njegov je otac 1916. izučio alatničarski zanat, a 1927. postao po prvi put alatničarskim obrtnikom (licenca). Autor je pohađao školu učenika u privredi.

Sve učestalije se rabi za riječi perziskoga, arapskoga i turskog podrijetla, riječ orijentalizmi. Riječ *zanat* izvorno je perziskog podrijetla. Umjesto zanatlije može se upotrebljavati riječ zanatnik.

profesor emeritus Igor Čatić

⁸ Čatić, I., Preduvjet strukovne komunikacije je stručno nazivlje, ZG-magazin, 6. svibnja 2016., dostupno na <http://zg-magazin.com.hr/preduvjet-strukovne-komunikacije-je-strucno-nazivlje>

⁹ Čatić, I., 2015., STEM i SSH, Jezik, god. 62., br. 5., str. 200.

ŠRETEROVA NAGRADA

udbina dr. Šretera i hrvatskoga jezika imaju mnoge usporednice, koje se nastavljaju i u sadašnjosti. Goran Babić, poticatelj na ubojstvo pakračkog liječnika, pobjegao je početkom oružane srpske agresije u Beograd, ali su u Hrvatskoj ostali mnogi slični njemu koji su uoči srpske agresije provodili bjesomučnu kampanju protiv hrvatskoga jezika, u ratu zašutjeli, ali već u drugoj polovici devedesetih izašli iz mišjih rupa i uz pomoć poznatih inozemnih i tuzemnih novčanih izvora pokretali tiskovine u

kojima je hrvatski jezik bio prilagođen njihovim starim unitarističkim, orjunaškim podmetanjima. Iz takvih novina i sličnih medija dolazila je nova, isprva puzajuća, a nakon početka stoljeća sve agresivnija potvora o navodno neprirodnoj purifikaciji hrvatskoga jezika, ismijavanje riječi nepoznatih djeci *jugooficira* i svima koji ne poznaju hrvatsku književnu baštinu i beskrajne mogućnosti u tvorbi riječi. Političkom nakotu Gorana Babića iz njegova naraštaja pridružili su se novorođeni i novopridošli poslenici pronoseći duh vukovskih i novosadskih atavizama u nastojanju da na perfidan način „smanje

štetu“ zapisanu u našem Ustavu, pa u praksi pokušavaju i uspijevaju derogirati odredbu o hrvatskom jeziku, što im je znatno olakšano nepostojanjem zakona o uporabi hrvatskoga jezika, dotično hrvatskoga standardnog, suvremenog jezika, jezika hrvatske nacije.

Ako ostavimo po strani sve nijanse, cilj je razvidan: ne dopustiti da se hrvatski jezik odmakne od srpskoga toliko da bi razlika bila smetnjom realizaciji planova iz drugoga srpskog memoranduma, udarati stalno i sustavno po posebnosti hrvatskoga jezika, pa čak i tvrditi, kao stanovita jezikoslovka, da Hrvati nemaju pravo svoj jezik nazivati svojim, hrvatskim imenom. Usporedo s oživljavanjem prakse zagađivanja hrvatskoga jezika naplavinama iz vremena dviju Jugoslavija iz istih se protuhrvatskih krugova nameće praksa neprevođenja anglizama koji su doplivali na valu novih tehnologija, a svaki, pa i uspješan hrvatski prijevod dočekuju na nož, što je najopasnije, jer neupućenu, nesvjesnu i povodljivu mladež uspijevaju dobiti na svoju stranu neizravnim tumačenjem da je hrvatski oblik neke engleske riječi ili sklopova riječi nepotreban, nemoguć i ridikulozan.

Na taj se način u samostalnoj hrvatskoj državi, putem medija prvenstveno, pred našim očima rađa novi jezik koji se može nazvati balkansko-engleskim u kojemu još postoji hrvatska komponentna, ali sve slabija i neotpornija. Mnoge napise u novinama koje izlaze u Hrvatskoj stariji naši suvremenici više ne mogu razumjeti. Taj je jezični kaos dio sustavnoga plana razaranja hrvatske kulture, hrvatskoga nacionalnog identiteta i krajnji je čas da prvenstveno hrvatski jezikoslovci, ali ne samo oni, skinu rukavice i probude javnost na način koji su u olovnim vremenima učinili Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskoga jezika. Jest da to na prvi pogled zvuči paradoksalno: imamo svoju, hrvatsku državu, imamo Ustav u kojemu je hrvatski jezik uklesan zlatnim slovima,

ušli smo u Europsku Uniju s istim tim hrvatskim jezikom, s formalne strane sve je da ne može biti ljepše, ali su mračne snage uspjele izazvati programirani kaos. Političke elite, kolebljive ili neškolorane, pridonijele su od početka stoljeća u velikoj mjeri stvaranju meteža, ne samo one kojima je nered sredstvo destabilizacije hrvatske države i povratka u izgubljeni zavičaj, nego i one koje bi sukladno svom svjetonazoru i navodno nacionalnoj osviještenosti trebale prednjačiti i u ovom području. A ne čine gotovo ništa, pa kada su na vlasti, svojim nečinjenjem i kunktatorstvom stvaraju podlogu za vrijeme kada se vlasti opet dočepa neokomunistička i orjunaška klatež koja je pomela sve što je mislilo i disalo hrvatski, zauzela kulturnu scenu do zadnjega mjesta, a jezikoslovnu znanost prepustila divljanju Željka Jovanovića, hrvatskoga političara srpske narodnosti – kako je bio predstavljen javnosti. Taj je od samoga početka posebnu pozornost posvetio projektu razaranja hrvatskoga jezikoslovlja koje je na krilima državne samosvojnosti, povijesne svjesnosti i visoke stručnosti do toga trenutka uzdignulo jezikoslovnu znanost do vrhunaca, ostavljajući na smetlištu povijesti i zadnje natruhe jugoslavenskoga nasilja. Ukidanje Vijeća na normu hrvatskoga standardnog jezika i uklanjanje Hrvatskoga pravopisa Stjepana Babića i suradnika istoznačno je zabrani hrvatskoga pravopisa 1971., kao i donošenje oktroiranog pravopisa Instituta za jezikoslovlje, tri u jedan, uz barnumsku potporu istih onih medija koje sam spomenuo, i uz potmulu, nedovoljno odlučnu ogorčenost vrhunskih hrvatskih kulturnih institucija poput Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, te cijele jezične zajednice. Slavko Goldstein, Željko Jovanović i Željko Jozić učinili su što je partija na vlasti zahtijevala i planirala – vratiti hrvatski jezik nekoliko koraka prema „rješenjima“ iz šezdesetih godina prošloga stoljeća i namet-

nuti ih hrvatskoj djeci. Protiv onih koji su se glasno opirali, podizane su sudske tužbe i organizirani udbaško-medijski progoni.

Pred nama je sada nekoliko povezanih zadaća: oživotvoriti ustavnu odredbu o hrvatskom jeziku u službenoj uporabi donošenjem zakona koji će joj dati sadržaj i smisao, podzakonskim aktom propisati napokon službeni hrvatski pravopis ostavljajući prostor budućem razvitku jezika – a taj pravopis nikako ne može i ne smije biti ovaj Institutov koji je jedinstven samo po tome što je izazvao jedinstven otpor jezične zajednice. Nadalje, rečeni Institut za jezikoslovlje više nikada ne smije biti podložan politici, nego ga treba utjeloviti u Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti koja bi, kao Francuska akademija za francuski, bila jedina relevantna adresa, a također i službena adresa Povjerenstva za normu, koje treba obnoviti.

Nova vlast još nije prikupila konce vlasti, niti je u ovom području naznačila svoje

poteze. Nadajmo se najboljem, premda se u reformi školstva koju nekritički prihvaća, kako se barem daje naslutiti, uopće ne govori o skidanju s polica oktroiranoga pravopisa, a predloženi novi popis lektire razotkriva namjere da se učenicima uskrate stupovi hrvatske i svjetske književnosti, potpuno zanemari hrvatska književnost nastala u dijaspori, zanemare djela na temu Domovinskoga rata.

Ne daju nam mira, što bi rekao Radoslav Katičić. No, ovo je Hrvatska i mi smo na to navikli, znamo se boriti i na kraju uvijek pobjeđujemo. Doprinos je toj borbi Nagrada dr. Ivan Šreter. Zahvaljujem zaslužnima za ovaj događaj, Sandi Ham i časopisu Jezik, kao i gradu Pakracu i Zakladi dr. Ivan Šreter, gradonačelnici gospođi Blažević, čestitam ovogodišnjem dobitniku Hrvoju Senješ, hvala svima nazočnima, uz napomenu da oni koji se budu vraćali automobilima u svoje gradove pripaze da ne postanu korisnici *alkomjera*.

Hrvoje Hitrec

UZ IZBOR NAJBOLJE NOVE HRVATSKE RIJEČI

Naše ovogodišnje okupljanje u Pakracu u povodu dodjele Nagrade dr. Ivan Šreter za najbolju novu riječ u protekloj godini zbiva se u trenutku kad se iz najviših hrvatskih državnih institucija u javnost odašilju dokumenti iz kojih je bjelodano da se hrvatskomu jeziku i hrvatskoj jezičnoj kulturi ne piše dobro. Riječ je

o tzv. Cjelovitoj kurikularnoj reformi, koja je otvorila mnogobrojne prijepore. Iz onoga što je dosad objavljeno u javnosti, zaključuje se da nije samo riječ o koncepcijskom i metodološkom promašaju nego o nelegalnom i nelegitimnom dokumentu.¹

U ovoj nas prigodi zanima jezična sastavnica toga dokumenta, koji u imenu sadržava pridjev izveden od imenice *kurikulum*, o čijem se podrijetlu i obliku njezini zagovornici ne mogu složiti, pa jedni tvrde

¹ Dok je ovaj članak pripreman za tisak, objavljen je 1. svibnja u Glasu Koncila razgovor s Petrom Radeljem pod naslovom Cijeli pothvat nije ni legitiman ni legalan; opširnije o pravnoj prijepornosti dokumenta u argumentiranoj Radeljevoj interpretaciji može se vidjeti i na mrežnim stranicama <http://www.vjeraidjela.com/kurikulna-reforma-ni-legitimna-ni-legalna>